

01604416

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Białymstoku

LBI.410.009.08.2016
P/16/099

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Białymstoku
ul. Akademicka 4, 15-267 Białystok
T +48 85 874 81 00, F +48 85 874 81 33
lbi@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne kontroli

<i>Numer i tytuł kontroli</i>	P/16/099 – Bezpieczeństwo i higiena nauczania w szkołach publicznych
<i>Jednostka przeprowadzająca kontrolę</i>	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Białymstoku
<i>Kontroler</i>	Adrian Gosk – specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LBI/8/2016 z dnia 8 kwietnia 2016 r. (dowód: akta kontroli str. 1)
<i>Jednostka kontrolowana</i>	Publiczne Gimnazjum Nr 9 im. 2 Korpusu Polskich Sił Zbrojnych na Zachodzie w Białymstoku („Gimnazjum”), ul. Antoniuk Fabryczny 5/7, 15-762 Białystok
<i>Kierownik jednostki kontrolowanej</i>	Alfred Komar – Dyrektor Gimnazjum ¹

II. Ocena kontrolowanej działalności²

Ocena ogólna

Uzasadnienie oceny ogólnej

W okresie objętym kontrolą³ Gimnazjum nie zapewniło uczniom w pełni bezpiecznych i higienicznych warunków nauczania.

Organizacja pracy uczniów nie w pełni uwzględniała zasady higieny procesu nauczania. Zajęcia szkolne większości oddziałów rozpoczynały się wprawdzie o stałej porze, jednak z reguły realizowane były w różnym wymiarze w poszczególnych dniach tygodnia. W planach lekcji większości zbadanych oddziałów nie uwzględniono także zasady naprzemiennego rozmieszczania zajęć o różnym stopniu trudności i charakterze, a ponadto przedmioty wymagające zwiększonej koncentracji lokowane były na ostatnich godzinach lekcyjnych. Długość większości przerw międzylekcyjnych nie umożliwiała uczniom wystarczającego odpoczynku i regeneracji, zwłaszcza po zajęciach wychowania fizycznego.

Gimnazjum nie zapewniło również w pełni bezpiecznych i higienicznych warunków pobytu uczniów. Teren wokół Szkoły w większości spełniał wymogi bezpieczeństwa i higieny, a uczniom zapewniono możliwość korzystania z biblioteki i stołówki. Gimnazjum wywiązało się również z obowiązku zapewnienia uczniom możliwości pozostawienia części podręczników i przyborów szkolnych, ale dostęp do tych miejsc był utrudniony. W konsekwencji uczniowie nie korzystali z tej możliwości, a ciężar plecaków ponad 11% uczniów przekraczał 10% masy ich ciała. Do stanu sanitarno-technicznego wielu pomieszczeń szkolnych, w tym bloku żywieniowego uwagi zgłosiła Inspekcja Sanitarna. W części miejsc wyznaczonych do uprawiania ćwiczeń fizycznych nie umieszczono wymaganych tablic informacyjnych, a część zajęć z wychowania fizycznego młodzież realizowała na korytarzach szkolnych. Zadbano zaś o skuteczną ochronę uczniów przed nieodpowiednimi treściami w udostępnianym Internecie.

Uczniom zapewniono dostęp do gabinetu profilaktyki zdrowotnej i pomocy przedlekarskiej. Poszkodowani w wypadkach uczniowie każdorazowo uzyskiwali niezbędną pomoc i opiekę, a o zdarzeniach powiadamiano ich opiekunów. Nie dochowano natomiast obowiązku zgłaszania wypadków organowi prowadzącemu i radzie rodziców, a rejestr wypadków nie był prowadzony rzetelnie. Zastrzeżenia NIK dotyczą również niepełnego i/lub przeterminowanego wyposażenia większości apteczek szkolnych.

¹ Alfred Komar jest Dyrektorem Gimnazjum od 1 września 1999 r.

² Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna. Jeżeli sformułowanie oceny ogólnej według proponowanej skali byłoby nadmiernie utrudnione albo taka ocena nie dawałaby prawdziwego obrazu funkcjonowania kontrolowanej jednostki w zakresie objętym kontrolą, stosuje się ocenę opisową bądź uzupełnia ocenę ogólną o dodatkowe objaśnienie.

³ Rok szkolny 2015/2016 (do 7 czerwca 2016 r.).

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

1. Organizacja procesu nauczania w Gimnazjum

Opis stanu faktycznego

1.1. Według danych z systemu informacji oświatowej na dzień 30 września 2015 r., do Gimnazjum uczęszczało 540 uczniów, w tym 278 spoza obwodu. W roku szkolnym 2015/2016 w szkole funkcjonowało 19 oddziałów, do których zapisanych było od 24 do 31 uczniów. (dowód: akta kontroli str. 3-4)

1.2. Analiza planów zajęć 12 losowo wybranych oddziałów⁴ wykazała, iż:

- w 10 z nich zajęcia w poszczególnych dniach tygodnia rozpoczynały się o podobnej porze, a w trzech zbliżony był także dzienny wymiar zajęć (różnice nie przekraczały jednej godziny),
- w ośmiu oddziałach w żadnym dniu tygodnia nie wystąpiło skumulowanie przedmiotów wymagających pracy statycznej i zwiększonej koncentracji, tj. matematyki, fizyki bądź chemii,
- w dwóch oddziałach przedmioty wymagające zwiększonej koncentracji zaplanowano wyłącznie na początku lub w środku dnia oraz naprzemiennie z tzw. przedmiotami „lekkimi”.

Poza przerwami po czwartej, piątej i szóstej godzinie lekcyjnej, które wynosiły po 15 minut oraz wyznaczone zostały do spożywania przez uczniów ciepłych posiłków w stołówce szkolnej, długość pozostałych przerw wynosiła pięć minut⁵, co szerzej omówiono w dalszej części wystąpienia pokontrolnego, w sekcji *Uwagi dotyczące badanej działalności*.

(dowód: akta kontroli str. 5-8)

Ustalone nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono nieprawidłowość, polegającą na naruszeniu zasad higieny umysłowej we wszystkich 12 analizowanych oddziałach:

- w dwóch z nich pora rozpoczęcia zajęć w poszczególnych dniach tygodnia różniła się o ponad godzinę, w dziewięciu o ponad godzinę różnił się dzienny wymiar zajęć, a w czterech w niektóre dni tygodnia skumulowano przedmioty wymagające pracy statycznej i zwiększonej koncentracji (matematyka, fizyka lub chemia), podczas gdy w innych dniach zaplanowano wyłącznie mniej obciążające zajęcia, co stanowiło naruszenie § 4 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 31 grudnia 2002 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach⁶,
- w 10 oddziałach wystąpiły przypadki łączenia przedmiotów wymagających pracy statycznej i zwiększonej koncentracji w dwugodzinne bloki bądź ich lokowania na ostatnich godzinach, tj. po piątej godzinie lekcyjnej, co stanowiło naruszenie zasady ochrony zdrowia i higieny pracy, ustalonej w § 12 ust. 3 załącznika Nr 3 do rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 21 maja 2001 r. w sprawie ramowych statutów publicznego przedszkola oraz publicznych szkół⁷.

(dowód: akta kontroli str. 5-8)

Dyrektor Gimnazjum wyjaśnił, iż nigdy ani ze strony rodziców, ani ze strony uczniów nie było żadnych skarg na ułożenie planu lekcji i zawsze przy jego konstruowaniu stara się kierować dobrem ucznia, a z punktu widzenia innych nauczycieli poza matematyką, fizyką czy chemią ważne są także inne przedmioty. Podstawowym problemem w tym zakresie według Dyrektora jest skromny zasób pomieszczeń szkolnych (20 sal lekcyjnych bez sali sportowej), który niewątpliwie istotnie poprawi się w związku z zaplanowaną na ten rok inwestycją – budową hali sportowej z dodatkowymi pomieszczeniami. Zdaniem Dyrektora, obecny plan lekcji umożliwia zakończenie obowiązkowych zajęć do godz. 16-tej i realizację zajęć pozalekcyjnych, co byłoby niemożliwe w sytuacji uwzględnienia wszystkich

⁴ Klasy A-D na wszystkich poziomach nauczania.

⁵ W przypadku czterech oddziałów pięciominutowe przerwy występowały także po zajęciach wychowania fizycznego, a przed kolejnymi zajęciami.

⁶ Dz. U. z 2003 r. Nr 6, poz. 69, ze zm. Rozporządzenie zwane dalej „rozporządzeniem w sprawie bezpieczeństwa i higieny”.

⁷ Dz. U. Nr 61, poz. 624, ze zm.

ww. zasad. Dyrektor zadeklarował, iż będzie starał się w przyszłości uwzględnić wszystkie wskazane w trakcie kontroli uwagi dotyczące konstruowania planów lekcji.

(dowód: akta kontroli str. 28-31)

Uwagi dotyczące badanej działalności

NIK zwraca uwagę, że pięciominutowe przerwy nie były dostosowane do potrzeb uczniów, zwłaszcza gdy występowały po zajęciach wychowania fizycznego, po których następowały kolejne lekcje⁸. Długość przerw powinna umożliwić uczniom krótki odpoczynek, załatwienie potrzeb fizjologicznych, przejście do innej sali, a także zachowanie higieny osobistej. Dyrektor Gimnazjum wyjaśnił, iż nigdy ani ze strony rodziców, ani ze strony uczniów nie było żadnych skarg na długość obowiązujących w szkole przerw. Krótsze przerwy w jego ocenie zapewniają wyższy poziom bezpieczeństwa uczniów. Nie było także dotychczas sygnałów od nauczycieli o spóźnianiu się młodzieży na zajęcia po przerwie pięciominutowej.

(dowód: akta kontroli str. 28-31)

Ocena cząstkowa

Gimnazjum zorganizowało pracę uczniom w sposób nie w pełni zgodny z zasadami higieny procesu nauczania. Plany zajęć dydaktyczno-wychowawczych wszystkich zbadanych oddziałów nie uwzględniały potrzeby równomiernego obciążenia zajęciami w poszczególnych dniach tygodnia, a przedmioty wymagające zwiększonej koncentracji grupowane były w bloki lub lokowane na końcu dnia.

2. Zapewnienie bezpiecznych i higienicznych warunków pobytu uczniów w szkole

Opis stanu faktycznego

2.1. Stosownie do wymogów art. 67 ust. 1 pkt 2-3 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty⁹, w roku szkolnym 2015/2016 Gimnazjum zapewniało uczniom możliwość codziennego korzystania z biblioteki wraz z czytelnią (czynnej w poniedziałki, czwartki i piątki od 7.45 do 15.00, w środy od 7.45 do 15.30 i we wtorki od 7.45 do 16.00) oraz ze świetlicy (według nauczyciela prowadzącego, zajęcia te odbywały się głównie w pomieszczeniach stołówki szkolnej, od poniedziałku do środy od 8.00 do 12.30, w czwartki od 8.00 do 13.30 i w piątki od 8.00 do 14.00), przy czym w roku szkolnym 2015/2016 w Gimnazjum nie prowadzono dziennika zajęć świetlicy szkolnej, co szerzej przedstawiono w dalszej części wystąpienia, w sekcji *Ustalone nieprawidłowości*.

(dowód: akta kontroli str. 9-13)

Zgodnie z art. 67 ust. 1 pkt 5 ustawy o systemie oświaty, Gimnazjum zapewniło też uczniom możliwość korzystania z zespołu urządzeń sportowo-rekreacyjnych. Szkoła posiadała salę sportową (wykorzystywaną głównie do nauki koszykówki, siatkówki, unihokeja, aerobiku i zajęć tanecznych) oraz boisko wielofunkcyjne, przeznaczone przede wszystkim do uprawiania piłki nożnej i koszykówki, zaś przyszkolne tereny zielone służyły uczniom do nauki badmintonu. Część zajęć wychowania fizycznego odbywała się jednak w pomieszczeniach zastępczych, tj. na korytarzach szkolnych (ćwiczone na nich głównie gimnastykę), co szerzej omówiono w dalszej części wystąpienia pokontrolnego, w sekcji *Uwagi dotyczące badanej działalności*. Według Dyrektora Gimnazjum, nie korzystano z obcych obiektów sportowych z przyczyn ekonomicznych (brak środków w budżecie), a w kwietniu 2016 roku szkoła rozpoczęła inwestycję polegającą m.in. na budowie hali sportowej¹⁰. Młodzieży zapewniono szeroki wybór sprzętu sportowego, w dobrym stanie użytkowym.

Szkolne obiekty sportowo-rekreacyjne spełniały wymogi określone w § 31 ust. 4 rozporządzenia w sprawie bezpieczeństwa i higieny (bramki i kosze do gry oraz inne urządzenia, których przemieszczenie się mogło stanowić zagrożenie zostały zamocowane na stałe), jednak tylko salę sportową wyposażono w tablice informujące o zasadach bezpiecznego użytkowania urządzeń sportowo-rekreacyjnych, wymagane § 31 ust. 6 ww. rozporządzenia, co szerzej przedstawiono w dalszej części wystąpienia, w sekcji *Ustalone nieprawidłowości*.

(dowód: akta kontroli str. 11-12, 28-36)

⁸ W przypadku czterech oddziałów pięciominutowe przerwy występowały także po zajęciach wychowania fizycznego, a przed kolejnymi zajęciami.

⁹ Dz. U. z 2015 r. poz. 2156, ze zm.

¹⁰ Poza budową hali sportowej w ramach ww. inwestycji przewidziano także utworzenie nowych pomieszczeń bibliotecznych, łącznika komunikacyjnego oraz przebudowę i modernizację parteru Gimnazjum, a czas realizacji inwestycji zaplanowano na ok. 13 miesięcy.

2.2. Teren Gimnazjum zasadniczo spełniał wymogi dotyczące bezpieczeństwa, określone w § 7 ust. 1-4 rozporządzenia w sprawie bezpieczeństwa i higieny. Został oświetlony i ogrodzony. Wychodzące poza teren szkoły szlaki komunikacyjne zabezpieczono przed bezpośrednim wyjściem na jezdnię, a otwory kanalizacyjne studzienek bądź inne zagłębienia terenu zostały zabezpieczone. Nawierzchnia większości dróg i przejść była równa. Wyjątek stanowił nierówny chodnik prowadzący do wejścia szkoły od bramki szkolnej na ul. Rzemieślniczej, co szerzej przedstawiono w dalszej części wystąpienia pokontrolnego, w sekcji *Ustalone nieprawidłowości*. (dowód: akta kontroli str. 11-19)

Pomieszczenia szkolne spełniały większość wymogów dotyczących bezpiecznych warunków pobytu młodzieży. Zgodnie z § 5 ust. 2 oraz § 16 rozporządzenia w sprawie bezpieczeństwa i higieny, drogi ewakuacyjne oznaczono w sposób wyraźny i trwały, w widocznym i łatwo dostępnym miejscu umieszczono plan ewakuacji, zabezpieczono przestrzeń między biegami schodów, stopnie schodów wykonano z materiałów nieśliskich, a balustrady doposażono elementami przeciwdziałającymi zsuwaniu się po nich. Pomieszczenia Gimnazjum, do których wzbroniony był dostęp osób nieuprawnionych, zostały odpowiednio oznakowane i zabezpieczone. Nie wszystkie pomieszczenia Gimnazjum spełniały natomiast wymogi dotyczące warunków higienicznego pobytu młodzieży, co szerzej przedstawiono w dalszej części wystąpienia pokontrolnego, w sekcji *Ustalone nieprawidłowości*. (dowód: akta kontroli str. 11-26, 28-31)

We wrześniu 2015 roku, stosownie do wymogu § 17 ust. 2 rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 7 czerwca 2010 r. w sprawie ochrony przeciwpożarowej budynków, innych obiektów budowlanych i terenów¹¹, przeprowadzono praktyczne sprawdzenie organizacji oraz warunków ewakuacji uczniów i personelu szkoły. Poza nieodpowiedzialnymi zachowaniami części uczniów, nie odnotowano istotnych nieprawidłowości i wskazano, że ewakuacja przebiegła „sprawnie”. (dowód: akta kontroli str. 37-53)

2.3. Zgodnie z § 8 rozporządzenia w sprawie bezpieczeństwa i higieny, w pomieszczeniach sanitarno-higienicznych zapewniono ciepłą i zimną wodę oraz środki higieny osobistej, a urządzenia znajdujące się w tych pomieszczeniach były czyste i sprawne technicznie. W trakcie kontroli¹² przeprowadzonej – na zlecenie NIK – przez Inspekcję Sanitarną zakwestionowano jednak stan ścian i sufitów oraz stolarki w części pomieszczeń sanitarno-higienicznych Gimnazjum, o czym szerzej napisano w dalszej części wystąpienia pokontrolnego, w sekcji *Ustalone nieprawidłowości*. (dowód: akta kontroli str. 11-26, 54-60)

2.4. Stan techniczny większości wyposażenia pracowni oraz dostosowanie mebli edukacyjnych do wymogów ergonomii (oceniono 336 stanowisk pracy uczniów) w ocenie Inspekcji Sanitarnej¹³ były prawidłowe, jednak wykorzystywane w Gimnazjum wyposażenie z reguły było „stare”, tj. nabyte przed 1997 rokiem. Meble szkolne zakupione do pięciu sal dydaktycznych po 2007 roku posiadały stosowne atesty lub certyfikaty. W ocenie Inspekcji Sanitarnej odnowienia wymagał blat stołu na zapleczu pracowni chemicznej. (dowód: akta kontroli str. 54-60)

2.5. Powierzchnia tylko jednej sali lekcyjnej (spośród 12, z których korzystali uczniowie analizowanych oddziałów¹⁴) zapewniała odpowiednie warunki nauki (na jednego ucznia przypadało w niej 2,07 m²). W pozostałych zaś 11 pomieszczeniach dydaktycznych powierzchnia była mniejsza niż 2 m² na jednego ucznia, co szerzej omówiono w dalszej części wystąpienia pokontrolnego, w sekcji *Uwagi dotyczące badanej działalności*. (dowód: akta kontroli str. 3-4, 54-60)

2.6. Zgodnie z art. 67a ust. 1 ustawy o systemie oświaty, Gimnazjum posiadało stołówkę szkolną (gorące posiłki przygotowywano na zapleczu kuchennym, a młodzież spożywała je w jadalni na trzech 15 minutowych przerwach). Ponadto na korytarzach szkolnych umieszczono dwa dystrybutory z bezpłatną wodą. Gimnazjum – wbrew postanowieniom

¹¹ Dz. U. Nr 109, poz. 719.

¹² Kontrola przeprowadzona została w dniach 28 – 29 kwietnia 2016 r.

¹³ Wyniki kontroli Inspekcji Sanitarnej przeprowadzonej 28 – 29 kwietnia 2016 r.

¹⁴ Oddziały wskazane w pkt 1.2. niniejszego wystąpienia pokontrolnego.

§ 10 rozporządzenia w sprawie bezpieczeństwa i higieny – nie zapewniło jednak w pełni bezpiecznych i higienicznych warunków żywienia uczniów. W ocenie Inspekcji Sanitarnej, konserwacji wymagało pomieszczenie kuchenne i powierzchnia blatów stołów w jadalni, o czym szerzej napisano w dalszej części wystąpienia pokontrolnego, w sekcji *Ustalone nieprawidłowości*. (dowód: akta kontroli str. 11-12, 30, 54-60)

2.7. Inspekcja Sanitarna zgłosiła również uwagi do stanu sanitarnego ścian, sufitów bądź podłóg pokoju nauczycieli wychowania fizycznego, biblioteki oraz zaplecza pracowni chemicznej, o czym szerzej napisano w dalszej części wystąpienia pokontrolnego, w sekcji *Ustalone nieprawidłowości*. (dowód: akta kontroli str. 54-60)

2.8. Gimnazjum wydzieliło pomieszczenie do zmiany przez uczniów odzieży wierzchniej oraz obuwia (bezpłatna szatnia szkolna z wieszakami i ławeczkami). (dowód: akta kontroli str. 11-12)

2.9. Uczniom Gimnazjum stworzono możliwość pozostawienia części podręczników i przyborów szkolnych w regałach znajdujących się w salach lekcyjnych, co było jednak rozwiązaniem niewystarczającym, co szerzej omówione zostało w dalszej części wystąpienia pokontrolnego, w sekcji *Uwagi dotyczące badanej działalności*.

Z wyjaśnień Dyrektora Gimnazjum wynika, że podejmowano inne działania zmierzające do obniżania wagi plecaków uczniowskich. Zapewniano m.in. literaturę wspierającą proces dydaktyczny, w tym zbiory zadań, atlasy, słowniki oraz pisma święte, a także stopniowo wprowadzano tzw. e-podręczniki. (dowód: akta kontroli str. 11-12, 28-31)

Z ustaleń Inspekcji Sanitarnej¹⁵ wynika, iż ciężar plecaków 269 uczniów z 304 zbadanych (88,5%) nie przekraczał 10% ich masy ciała, 34 uczniów (11,2%) wynosił od 10% do 15% masy ciała, a u jednego (0,3%) przekraczał 15%. (dowód: akta kontroli str. 54-60)

2.10. Gimnazjum nie udostępniało uczniom sieci Wi-Fi. Młodzież miała zaś możliwość korzystania z przygotowanych dla niej 29 stanowisk komputerowych z dostępem do Internetu (dziewięć i 16 zestawów znajdowało się w dwóch salach informatycznych, a cztery komputery umieszczono w bibliotece). Weryfikacja 14 (48,3%) wybranych komputerów potwierdziła, iż wyposażone zostały one w oprogramowanie skutecznie zabezpieczające przed wyświetlaniem treści niepożądanych. (dowód: akta kontroli str. 11-14)

Zgodnie z przyjętymi regulacjami wewnętrznymi¹⁶, w roku szkolnym 2015/2016 w Gimnazjum obowiązywał zakaz używania przez młodzież (bez zgody nauczyciela) urządzeń służących do nagrywania obrazu i dźwięku, w tym telefonów komórkowych. (dowód: akta kontroli str. 61-64)

2.11. Gimnazjum w wymaganym zakresie zabezpieczyło pomoc przedlekarską uczniom. Zgodnie z art. 67 ust. 1 pkt 4 ustawy o systemie oświaty, uczniowie mieli możliwość korzystania z gabinetu profilaktyki zdrowotnej i pomocy przedlekarskiej, znajdującego się w budynku szkoły. Był on czynny codziennie (w poniedziałki i czwartki od 8.00 do 15.35, we wtorki od 8.00 do 10.00, w środy od 12.10 do 15.35, a w piątki od 8.00 do 11.00) i obsługiwany przez pielęgniarkę szkolną. Dyrektor Gimnazjum wyjaśnił, iż pod nieobecność pielęgniarki zabezpieczeniem podstawowej opieki przedlekarskiej każdorazowo zajmuje się przede wszystkim przeszkolony nauczyciel, pod opieką którego przebywa dana grupa, a charakter dotychczasowych wypadków nie zmuszał pielęgniarki do uruchamiania poważnych akcji ratowniczych. Po wypadkach nie zwalniamy uczniów samych do domu, dzwoniemy po opiekunów i to oni zabierają dzieci, a w sytuacjach zagrożenia życia i zdrowia zmuszeni jesteśmy do wzywania pogotowia ratunkowego.

Stosownie do § 20 rozporządzenia w sprawie bezpieczeństwa i higieny, pokój nauczycielski, pokój nauczycieli w-f, portiernię, kuchnię, pracownię chemiczną oraz gabinet profilaktyki zdrowotnej i pomocy przedlekarskiej zaopatrzone w stacjonarne apteczki pierwszej pomocy, a w ww. gabinecie dodatkowo umieszczone zostały dwie apteczki przenośne. Wyposażenie

¹⁵ Wyniki kontroli Inspekcji Sanitarnej przeprowadzonej 28 – 29 kwietnia 2016 r.

¹⁶ Procedury dotyczące używania w Gimnazjum telefonów komórkowych i innych urządzeń służących do nagrywania obrazu i dźwięku, zatwierdzone przez Dyrektora Gimnazjum w dniu 19 czerwca 2007 roku.

apteczek było jednak niepełne, a termin przydatności jednego z przechowywanych wyrobów upłynął, co szerzej przedstawione zostało w dalszej części wystąpienia pokontrolnego, w sekcji *Ustalone nieprawidłowości*. (dowód: akta kontroli str. 10-27, 28-31)

Wszyscy nauczyciele Gimnazjum posiadali przeszkolenie z udzielania pierwszej pomocy. Poszczególne osoby ukończyły je w różnych ośrodkach szkoleniowych i w różnym wymiarze¹⁷. (dowód: akta kontroli str. 65-96)

2.12. Od 1 września 2015 r. do dnia rozpoczęcia niniejszej kontroli NIK na terenie szkoły odnotowano 12 wypadków – wszystkie o charakterze lekkim (większość z nich miała miejsce na zajęciach wychowania fizycznego i dotyczyła urazów kończyn). W ww. okresie w rejestrze wypadków (prowadzonym według układu określonego w załączniku nr 2 do rozporządzenia w sprawie bezpieczeństwa i higieny) odnotowano także dwa wypadki zaistniałe we wcześniejszych latach szkolnych (odpowiednio z września 2013 roku oraz czerwca 2015 roku), a przyczyny nieterminowych wpisów Dyrektor Gimnazjum wyjaśnił błędami podległych pracowników, które mają zostać wyeliminowane po przeprowadzonej rozmowie dyscyplinującej.

Zespół powypadkowy (w składzie wymaganym § 43 ust. 4 rozporządzenia w sprawie bezpieczeństwa i higieny) każdorazowo sporządzał niezbędną dokumentację (w tym protokoły powypadkowe), w której odnotowano udzielenie poszkodowanym niezbędnej pomocy i opieki, podjęcie środków zapobiegawczych, a także powiadomienie opiekunów o zdarzeniach. O żadnym z 12 wypadków nie zawiadomiono jednak organu prowadzącego oraz rady rodziców, co szerzej omówiono poniżej, w sekcji *Ustalone nieprawidłowości*.

(dowód: akta kontroli str. 97-104)

2.13. Stosownie do § 3 rozporządzenia w sprawie bezpieczeństwa i higieny, przed rozpoczęciem roku szkolnego 2015/2016 (31 sierpnia 2015 r.) Dyrektor dokonał kontroli zapewnienia bezpiecznych i higienicznych warunków korzystania z obiektów Gimnazjum. Dokument z tej czynności nie zawierał uwag i zaleceń oraz został 3 września 2015 r. przekazany organowi prowadzącemu. (dowód: akta kontroli str. 105)

2.14. Od 1 września 2015 r. do rozpoczęcia niniejszej kontroli w Gimnazjum nie były przeprowadzane kontrole zewnętrzne, dotyczące zapewnienia bezpieczeństwa i higieny.

(dowód: akta kontroli str. 106-111)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. W roku szkolnym 2015/2016 w Gimnazjum nie prowadzono dziennika zajęć świetlicy szkolnej, wymaganego § 11 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 29 sierpnia 2014 r. w sprawie sposobu prowadzenia przez publiczne przedszkola, szkoły i placówki dokumentacji przebiegu nauczania, działalności wychowawczej i opiekuńczej oraz rodzajów tej dokumentacji¹⁸. Stosownie do § 11 ust. 2 ww. rozporządzenia do dziennika tego wpisuje się plan pracy świetlicy na dany rok szkolny, imiona i nazwiska uczniów korzystających ze świetlicy oraz oddział, do którego uczęszczają, a także tematy przeprowadzonych zajęć oraz odnotowuje się obecność uczniów na poszczególnych godzinach zajęć. Przeprowadzenie zajęć wychowawca świetlicy powinien potwierdzić podpisem. (dowód: akta kontroli str. 11)

Dyrektor Gimnazjum wyjaśnił, iż brak dziennika zajęć świetlicowych wynikał z przeoczenia opiekuna świetlicy i osobiście zadba o wyeliminowanie tej nieprawidłowości. (dowód: akta kontroli str. 29)

2. Na boisku szkolnym nie umieszczono tablic informujących o zasadach bezpiecznego użytkowania urządzeń sportowo-rekreacyjnych, co stanowiło naruszenie § 31 ust. 6 rozporządzenia w sprawie bezpieczeństwa i higieny. (dowód: akta kontroli str. 12)

Dyrektor Gimnazjum wyjaśnił, iż na boisku szkolnym była ww. tablica, ale najprawdopodobniej w czasie termomodernizacji budynku została zdjęta i przez

¹⁷ Tematyka udzielania pierwszej pomocy na ww. szkoleniach zajmowała od jednej do 16 godzin.

¹⁸ Dz. U. poz. 1170, ze zm.

przeoczenie nie została ponownie zamontowana. Młodzież w przypadku jakichkolwiek zajęć wychowania fizycznego (w tym realizowanych na boisku i korytarzach) przebiera się w szatniach przy sali gimnastycznej, gdzie taka tablica została umieszczona, tak więc każdy uczeń ma możliwość zapoznania się z niezbędnymi informacjami na temat bezpieczeństwa. (dowód: akta kontroli str. 29-30)

3. W Gimnazjum nie zapewniono równej nawierzchni drogi – chodnika prowadzącego do wejścia Gimnazjum od bramki szkolnej na ul. Rzemieśniczej (występowały popękane i posiadające ubytki płytki chodnikowe), co stanowiło naruszenie § 7 ust. 2 pkt 2 rozporządzenia w sprawie bezpieczeństwa i higieny. Inspekcja Sanitarna, podczas kontroli przeprowadzonej na zlecenie NIK¹⁹ zwróciła też uwagę na zniszczony (posiadający ubytki betonu) zewnętrzny podest przy sali sportowej.

(dowód: akta kontroli str. 11, 19, 56)

4. Część podłóg, sufitów i ścian na korytarzach oraz klatkach schodowych Gimnazjum było zniszczonych (wymagało odświeżenia), co stanowiło naruszenie § 2 rozporządzenia w sprawie bezpieczeństwa i higieny.²⁰ W trakcie przeprowadzonej od 28 do 29 kwietnia 2016 r. (na zlecenie NIK) kontroli Inspekcja Sanitarna zakwestionowała również stan ścian, sufitów bądź podłóg szatni szkolnej, pokoju nauczycieli wychowania fizycznego, biblioteki, zaplecza pracowni chemicznej, pomieszczeń kuchennych i 14 sal lekcyjnych oraz stolarki drzwiowej na bloku sportowym, a także powierzchnię blatów stołów w jadalni.

(dowód: akta kontroli str. 12, 55)

Dyrektor Gimnazjum wyjaśnił, że wszystkie uwagi związane z bezpieczeństwem i higieną na terenie szkoły zostaną wyeliminowane zgodnie z zaleceniami Inspekcji Sanitamej.

(dowód: akta kontroli str. 31)

5. Wyposażenie pięciu, spośród ośmiu zweryfikowanych, apteczek szkolnych było niepełne, bowiem nie zawierały: chusty trójkątnej, koców ratunkowych, nożyczek, maseczki do sztucznego oddychania, a także instrukcji o zasadach udzielania pierwszej pomocy. Ponadto na stanie jednej apteczki (przenośnej) znajdował się przeterminowany od marca 2016 roku „węgiel leczniczy”. Świadczyło to o nierzetelnej realizacji obowiązków wynikających z § 20 rozporządzenia w sprawie bezpieczeństwa i higieny.

(dowód: akta kontroli str. 27)

Dyrektor Gimnazjum wyjaśnił, że za stan apteczek szkolnych osobiście odpowiada pielęgniarka szkolna, która okresowo weryfikuje wymagane wyposażenie. Ww. braki i uchybienia zaistniały na skutek niezgłoszenia do niej wyczerpania niektórych asortymentów, jednak w trakcie kontroli osobiście zalecił ich wyeliminowanie i dołożenie większej staranności na przyszłość.

(dowód: akta kontroli str. 31)

Przeprowadzone w trakcie kontroli ponowne oględziny ośmiu apteczek szkolnych wykazały kompletność wyposażenia.

(dowód: akta kontroli str. 32-34)

6. O żadnym z 12 wypadków, które miały miejsce w roku szkolnym 2015/2016, nie poinformowano organu prowadzącego oraz rady rodziców, co stanowiło naruszenie § 41 ust. 1 pkt 4 i 5 rozporządzenia w sprawie bezpieczeństwa i higieny.

(dowód: akta kontroli str. 104)

Dyrektor Gimnazjum wyjaśnił, iż do organu prowadzącego oraz zarządu Rady Rodziców na bieżąco ustnie przekazywał „ogólne informacje dotyczące bezpieczeństwa w szkole” i oba te podmioty nigdy nie występowały o dodatkowe potwierdzenia w formie pisemnej.

(dowód: akta kontroli str. 31)

Uwagi dotyczące badanej działalności

Najwyższa Izba Kontroli zwraca uwagę, że:

1. Część zajęć wychowania fizycznego realizowano na korytarzach szkolnych. Stosownie do postanowień załącznika Nr 4 do rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 27 sierpnia 2012 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz

¹⁹ Kontrola przeprowadzona w dniach 28 – 29 kwietnia 2016 r.

²⁰ Na nieprawidłowości te zwróciła także uwagę Inspekcja Sanitarna w trakcie kontroli przeprowadzonej od 28 do 29 kwietnia 2016 r.

kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół²¹, zajęcia wychowania fizycznego powinny być prowadzone w sali sportowej, na boisku szkolnym bądź w specjalnie przygotowanym pomieszczeniu zastępczym. Według Dyrektora ok. 20 – 25% zajęć wychowania fizycznego odbywało się na korytarzach ze względu na skromną infrastrukturę sportową oraz dużą liczbę uczniów. (dowód: akta kontroli str. 11-12, 28)

2. Powierzchnie sal lekcyjnych przypadające na jednego ucznia w 11 (z 12) analizowanych oddziałach wynosiły od 1,57 m² do 1,99 m². Zdaniem NIK, nie zapewniało to uczniom właściwych warunków do nauki. Jak wyjaśnił Dyrektor Gimnazjum, nie jest w stanie zwiększyć powierzchni sal lekcyjnych w wyniku ich modernizacji, a organ prowadzący zaleca tworzenie 28 osobowych oddziałów (w przypadku zwiększonego zainteresowania nauką uczniów z obwodu zmuszony jest do ich dalszego powiększania), jednak sytuacja z rok na rok się poprawia i nigdy nie było skarg w tym zakresie. (dowód: akta kontroli str. 3-4, 30)
3. Gimnazjum nie zapewniło uczniom wystarczającej możliwości pozostawienia części podręczników i przyborów szkolnych, przewidzianej § 4a rozporządzenia w sprawie bezpieczeństwa i higieny, gdyż dostęp uczniów do sal lekcyjnych, w których wyznaczono takie miejsca był utrudniony (w salach lekcyjnych odbywały się zajęcia innych oddziałów). Mogło mieć to wpływ na ciężar plecaków noszonych przez uczniów. Spośród zbadanych przez Inspekcję Sanitarną gimnazjalistów, ponad 11% miało plecak, którego waga przekraczała 10% masy ciała ucznia. (dowód: akta kontroli str. 12, 56)

Dyrektor Gimnazjum wyjaśnił, iż jego zdaniem szkoła zapewniła realizację ww. obowiązku dotyczącego zapewnienia możliwości pozostawienia części podręczników i przyborów szkolnych poprzez udostępnienie regałów klasowych we wszystkich salach lekcyjnych. Dodał, że nie ustalał dlaczego młodzież nie korzystała z tej możliwości, ale przypuszcza, że uczniowie potrzebują tych podręczników również do nauki domowej, tymczasem zarówno opiekunów, jak i szkoły nie stać zaś na zakup drugiego kompletu książek. W związku z tym, w ocenie Dyrektora, również zakup indywidualnych szafek uczniowskich nie rozwiązałby tego problemu, jednak szkoła zastanawia się nad ich zakupem po zakończeniu tegorocznej inwestycji na parterze szkoły.

(dowód: akta kontroli str. 30)

Ocena cząstkowa

Gimnazjum nie zapewniło uczniom w pełni bezpiecznych i higienicznych warunków pobytu w szkole. Zastrzeżenia NIK dotyczą w szczególności: niedokumentowania opieki świetlicowej, braku właściwego oznakowania boiska szkolnego, stanu nawierzchni jednego z chodników oraz stanu sanitarno-technicznego większości pomieszczeń szkolnych, niekompletnych apteczek szkolnych i nieprawidłowego sposobu prowadzenia postępowań powypadkowych.

IV. Wnioski

Wnioski pokontrolne

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi wynikające z ustaleń kontroli, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli²², wnosi o:

1. Dostosowanie planu zajęć dydaktyczno-wychowawczych do zasad higieny pracy umysłowej.
2. Rzetelne prowadzenie dziennika zajęć świetlicy szkolnej.
3. Umieszczenie tablic informujących o zasadach bezpiecznego użytkowania urządzeń sportowo-rekreacyjnych w miejscach wyznaczonych do uprawiania ćwiczeń fizycznych, gier i zabaw.
4. Zapewnienie równej nawierzchni chodnika prowadzącego do wejścia do szkoły.
5. Odnowienie pomieszczeń szkolnych oraz zewnętrznego podestu przy sali sportowej, zgodnie z wytycznymi Inspekcji Sanitarnej.

²¹ Dz. U. poz. 977, ze zm.

²² Dz. U. z 2015 r. poz. 1096 oraz z 2016 r. poz. 677. Ustawa zwana dalej „ustawą o NIK”.

6. Przestrzeganie zasad dotyczących postępowania powypadkowego, w tym niezwłoczne powiadomienie o zdarzeniu organu prowadzącego oraz rady rodziców.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden kierownikowi jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK, kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Białymstoku.

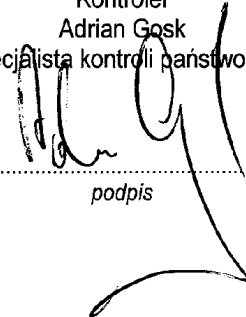
Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK, proszę o poinformowanie Najwyższej Izby Kontroli, w terminie 30 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

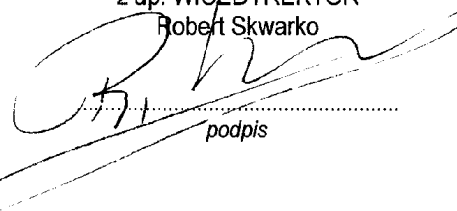
Białystok, dnia 10 czerwca 2016 r.

Kontroler
Adrian Gosk
specjalista kontroli państwowej

.....
podpis

DYREKTOR DELEGATURY
Najwyższej Izby Kontroli w Białymstoku
z up. WICEDYREKTOR
Robert Skwarko

.....
podpis

